

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

Selmouni proti Francii

Typ rozhodnutí: rozsudek velkého senátu

Číslo stížnosti: 25803/94

Datum: 28. 7. 1999

Dne 28. července 1999 vyhlásil předseda **Evropského soudu pro lidská práva** v Paláci lidských práv ve Štrasburku rozsudek ve věci Selmouni proti Francii.

Ke skutkovému stavu

Stěžovatelem je nizozemský a marocký státní příslušník, pan A. Selmouni. Dne 25. 11. 1991 byl v Paříži zatčen pro podezření z obchodování s drogami; ve dnech 26. - 28. 11. byl zadržován na policejní stanici v Bobigny, kde byl opakovaně vyslechnut policisty, které později obvinil. Po prvním výslechu byl stížen závratí a převezen na pohotovost. Lékařská zpráva zmiňuje pohmožděniny a povrchová zranění na obou pažích, pohmožděniny na obličeji a břichu, podlitiny na lebce a bolesti v hrudníku při hlubším dýchání. Tři další lékařské zprávy z 26. 11., 27. 11. a 29. 11. konstatovaly podlitiny na očním víčku, paži a v bederní oblasti zad, jakož i pohmožděniny kůže na hlavě. Dne 29. 11. byl stěžovatel předveden před vyšetřujícího soudce (juge d'instruction), který ho obvinil z porušení legislativy týkající se omamných látek a nařídil jeho vzetí do vazby. Vyšetřující soudce také ustanovil lékaře k provedení expertízy zdravotního stavu A. Selmouniho, který tvrdil, že byl po dobu zadržení vystaven násilí. Expertiza 7. 12. 1991 potvrdila četná poranění na těle dotyčného, jakož i jejich kompatibilitu s časem zadržení.

Dne 17. 2. 1992 státní zastupitelství v Bobigny požádalo generální inspekci státní policie, aby provedla výslech příslušných policistů. Stěžovatel byl vyslechnut inspekcí 1. 12. 1992. Uvedl, že byl vystaven různým druhům špatného zacházení. Jednalo se zejména o: opakované údery pěstmi, nohami, obuškem a baseballovou pálkou; tahání za vlasy; přinucení kleknout si před mladou ženou, které policisté řekli "dívej se, uslyšíš někoho zpívat"; běhání dlouhou chodbou, při němž mu policisté podráždili nohy; skutečnost, že v okamžiku, kdy klečel, mu jeden z policistů ukázal svůj pohlavní úd se slovy "hele, cucej ho", a poté se na něho vymočil; vyhrožování použitím hořáku a injekční stříkačky; znásilnění pomocí obušku. Zápis z výslechu inspekce 2. 12. 1991 předala státnímu zastupitelství.

Rozsudkem ze 7. 12. 1992 trestní soud (tribunal correctionnel) v Bobigny odsoudil A. Selmouniho k patnácti letům odnětí svobody, definitivnímu zákazu pobytu na francouzském území a zaplacení - společně s dalšími obviněnými - 4 miliónů francouzských franků (FRF) celní správě. Odvolací soud (cour d'appel) v Paříži 16. 9. 1993 snížil trest odnětí svobody na třináct let a v dalším rozsudek potvrdil. Kasační soud (Cour de cassation) v červnu 1994 zamítl stěžovatelovu kasační stížnost.

Mezitím, 1. 2. 1993, stěžovatel podal doyenovi vyšetřujících soudců při soudu I. stupně (tribunal de grande instance) v Bobigny trestní oznámení - přičemž se připojil k řízení jako poškozený (plainte avec constitution de partie civile) - pro "úmyslné ublížení na zdraví (coups et blessures volontaires), které přivedlo úplnou pracovní neschopnost po dobu delší než jeden týden, ublížení na zdraví způsobené zbraní (coups et blessures avec arme), konkrétně baseballovou pálkou, trestný čin proti mravopoctnosti (attentat à la pudeur), úmyslné ublížení na zdraví vedoucí k trvalému zmrzačení, konkrétně ztrátě oka, a znásilnění spáchané dvěma nebo více komplici, k jejichž spáchání došlo v období mezi 25. a 29. 11. 1991 příslušníky policie ve výkonu služby." Dne 22. 2. 1993 státní zástupce v Bobigny požádal, v rámci řízení označeného číslem B.92.016.5118/4, o zahájení trestního stíhání proti neznámému pachateli (information contre X) pro úmyslné ublížení na zdraví spáchané se zbraní na osobě nacházející se ve stavu neumožňujícím obranu a pro trestný čin proti mravopoctnosti. Dne 15. 3. 1993 bylo zaregistrováno trestní oznámení stěžovatele z 1. 2. 1993; toto nové řízení bylo zaregistrováno pod číslem B.93.074.6000/9.

Vyšetřující soudkyně při soudu I. stupně v Bobigny, pověřená oběma řízeními, rozhodla v červnu 1993 o jejich sloučení. V březnu 1994 předala vyšetřovací spis státnímu zastupitelství s požadavkem, aby byli policisté, označení poškozeným, obviněni. Kasační soud v dubnu 1994 v zájmu řádného chodu spravedlnosti rozhodl o odebrání věci vyšetřující soudkyni z Bobigny a o jejím předání soudci I. stupně ve Versailles. V lednu až březnu 1997 bylo poprvé vyslechnuto pět policistů obviněných A. Selmounim. Vyšetřovací spis byl předán státnímu zastupitelství 15. 9. 1998. V říjnu 1998 byli čtyři z policistů postaveni před trestní soud ve Versailles, přičemž obžaloba je vinila z úmyslného násilí (violences volontaires), které přivedlo úplnou pracovní neschopnost kratší než jeden týden, a z trestných činů proti mravopoctnosti s použitím násilí, donucování a spáchaných ve skupině. Stěžovatel při hlavním líčení v únoru 1999 vznesl námitku nepřislusnosti soudu s tím, že věc by měla být posouzena porotním soudem (cour d'assises), jelikož došlo k jeho znásilnění, trvalému zmrzačení a aktům mučení. V rozsudku z 25. 3. 1999 trestní soud námitku zamítl s tím, že: lékařské expertizy neumožňují dovodit, že došlo ke znásilnění, a neprokázaly příčinnou souvislost mezi ztrátou ostrosti zraku a utrpěnými ranami; činy, které A. Selmouni označil za mučení, nebyly jako takové trestány trestním zákonem platným v době událostí. Trestní soud dále prohlásil za prokázané, že zranění stěžovatele byla způsobena v době jeho zadržení a uznal policisty vinnými ve všech bodech obžaloby. Tři z nich odsoudil k tříletému a jednoho k čtyřletému odnětí svobody. Odvolací soud ve Versailles 1. 7. 1999 policisty pro nedostatek důkazů zprostil viny, pokud jde o trestné činy proti mravopoctnosti, avšak uznal je vinnými z úmyslného ublížení na zdraví s použitím nebo hrozbou použití zbraně. Jednoho z policistů odsoudil k odnětí svobody na osmáct měsíců, z toho patnáct podmíněně, dva na patnáct měsíců podmíněně a posledního na dvanáct měsíců podmíněně.

Řízení před Evropskou komisí

Pan Selmouni se 28. 12. 1992 obrátil na Evropskou komisi pro lidská práva (dále Komise) se stížností na porušení čl. 3 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Komise 25. 11. 1996 stížnost přijala. Ve své

zprávě z 11. 12. 1997 dospěla jednomyslně k závěru, že čl. 3 a čl. 6 odst. 1 byly porušeny. Poté stížnost postoupila Evropskému soudu pro lidská práva (dále Soud). O projednání stížnosti Soud požádala rovněž nizozemská vláda.

Řízení před Evropským soudem

K tvrzenému porušení čl. 3 Úmluvy:

Čl. 3 Úmluvy zní:

"Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu."

A. K předběžné námitce vlády:

Francouzská vláda ve svém podání tvrdí, že stížnost nemůže být v současné době Soudem posouzena, jelikož stěžovatel dosud nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy. Vláda se domnívá, že připojení se stěžovatele k trestnímu řízení proti policistům v postavení poškozeného je prostředek nápravy, který je normálně použitelný a postačuje k nápravě tvrzené újmy.

Soud připomíná, že účelem čl. 35 Úmluvy je dát smluvním státům příležitost předejít nebo napravit porušení Úmluvy, jichž se údajně dopustily, dříve, než jsou tato tvrzení předložena orgánům Úmluvy (viz např. Hentrich proti Francii, 1994, Remli proti Francii, 1996). Státy se tak nemusejí zodpovídat ze svých činů před mezinárodním orgánem dříve, než měly příležitost situaci napravit v rámci svého vnitrostátního právního řádu. Toto pravidlo je založeno na předpokladu, předmětu čl. 13 Úmluvy - s nímž je úzce spojeno - že vnitrostátní právní řád nabízí účinný prostředek nápravy tvrzeného porušení. Toto pravidlo tak představuje důležitý aspekt principu, podle něhož mechanismus ochrany zřízený Úmluvou má podpůrný charakter ve vztahu k vnitrostátním systémům zaručení lidských práv (viz Handyside proti Spojenému království, 1976, Akdivar a další proti Turecku, 1996). Stížnost, se kterou se určitá osoba chce obrátit na Soud, tedy musí být nejprve vznesena, alespoň pokud jde o podstatu, před příslušnými vnitrostátními orgány (viz Cardot proti Francii, 1991).

Nicméně ustanovení čl. 35 Úmluvy ukládají povinnost vyčerpání pouze těch prostředků, které se vztahují k inkriminovaným porušením a zároveň jsou pohotově použitelné a adekvátní. Musejí existovat s dostatečným stupněm jistoty nejen teoreticky, ale také v praxi, bez čehož postrádají požadovanou účinnost a dostupnost; žalovanému státu přísluší, aby prokázal, že tyto podmínky jsou splněny (viz zejména Vernillo proti Francii, 1991, výše cit. Akdivar a další, a Daliova proti Francii, 1998). Navíc podle "všeobecně uznávaných principů mezinárodního práva" mohou určité zvláštní okolnosti stěžovatele zbavit povinnosti vyčerpat vnitrostátní prostředky, které se mu nabízejí (viz Van Oosterwijck proti Belgii, 1980)

Čl. 35 Úmluvy předpokládá rozdělení důkazního břemena. Vládě, která namítá nevyčerpání vnitrostátních prostředků, náleží, aby Soud přesvědčila, že příslušný prostředek byl v dané době účinný a použitelný jak teoreticky, tak v praxi, tj. že byl dostupný, způsobilý stěžovateli nabídnout nápravu a dával přiměřenou naději na úspěch. Avšak, jakmile je toto provedeno, je na

stěžovateli, aby prokázal, že prostředek, jehož se dovolává vláda, byl vskutku použit, nebo z nějakého důvodu nebyl s ohledem na fakta případu ani adekvátní ani účinný, případně že ho určité zvláštní okolnosti zbavovaly povinnosti jej použít (viz Akdivar a další). Jedním z těchto důvodů může být naprostá pasivita státních orgánů vůči závažným tvrzením, podle nichž se státní zaměstnanci dopustili chyb nebo způsobili újmu, například když státní orgány nepřistoupí k žádnému šetření nebo nenabídnou žádnou pomoc. Za těchto podmínek lze říci, že důkazní břemeno se znovu přesouvá a že žalovanému státu přísluší, aby prokázal, jaká opatření přijal s ohledem na rozsah a závažnost odsuzovaných skutečností.

Soud zdůrazňuje, že toto pravidlo musí aplikovat s pečlivým přihlédnutím k souvislostem. Již dříve tak uznal, že čl. 35 musí být aplikován s jistou pružností a bez nadměrného formalismu (viz Cardot). Navíc připustil, že pravidlo vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy se nehodí k automatické aplikaci a nemá absolutní charakter; při kontrole jeho dodržování musí být přihlédnuto k okolnostem (viz Oosterwijck). To znamená zejména, že Soud musí vzít realistickým způsobem v úvahu nejen prostředky nápravy, které teoreticky nabízí právní systém dotčené smluvní strany, ale rovněž právní a politický kontext, v němž jsou situovány, stejně jako osobní situaci stěžovatelů (viz Akdivar a další).

K projednávané věci Soud poznamenává, že lékařská expertiza byla nařízena vyšetřujícím soudcem, pověřeným řízením zahájeným proti stěžovateli, okamžitě po skončení zadržení, 29. 11. 1991, a že bylo pod dohledem státního zastupitelství zahájeno předběžné vyšetřování ve věci stěžovatelových tvrzení. Soud však konstatuje na jedné straně, že toto předběžné vyšetřování vedlo k vyslechnutí stěžovatele až po více než jednom roce po událostech, a na druhé straně, že o zahájení trestního stíhání bylo požádáno až poté, co se stěžovatel 1. 2. 1993 připojil k řízení jako poškozený.

Soud poznamenává, že okolnosti případu ukazují na určitý počet dalších prodlení, o nichž je třeba se zmínit. Uplynul prakticky jeden rok mezi lékařskou expertizou ze 7. 12. 1991 a vyslechnutím stěžovatele generální inspekcí policie; téměř další rok uplynul mezi zahájením trestního stíhání a zorganizováním rekognice policistů; mezi rekognicí a obviněním policistů uplynuly více než dva roky a osm měsíců. Soud konstatuje, že pět let po událostech nebylo sděleno žádné obvinění navzdory identifikaci policistů stěžovatelem; policisté nakonec stanuli před soudem až pět let po identifikaci a sedm let po inkriminovaném zadržení stěžovatele.

Proto podle názoru Soudu nejde ani tolik o to, zda došlo k vyšetřování, jelikož jeho existence je prokázána, jako o posouzení naléhavosti, s jakou bylo vedeno, vůle státních orgánů dosáhnout identifikace zodpovědných osob a jejich stíhání, a tudíž o posouzení "účinnosti" vyšetřování. Tato otázka získává zvláštní aspekt, připomeně-li se, že když osoba formuluje hájitelné tvrzení o porušení ustanovení čl. 3 Úmluvy (stejně jako čl. 2), pojem účinného prostředku nápravy implikuje pro stát povinnost přistoupit k důkladným a účinným šetřením, způsobilým vést k identifikaci a potrestání zodpovědných osob (viz zejména Aksoy proti Turecku, 1996, Assenov a další proti Bulharsku, 1998, Soering proti Spojenému království, 1989). Soud se domnívá, že tvrzení pana Selmouniho, jejichž hájitelný charakter vyplýval z lékařských zpráv, známých státním orgánům, byla obzvláště závažná jak s ohledem na tvrzené skutečnosti, tak na

postavení obviněných osob.

Vzhledem k výše uvedenému je Soud toho názoru, že státní orgány nepřijaly pozitivní opatření, jež byla vzhledem k okolnostem nezbytná k tomu, aby prostředek nápravy, jehož se dovolává vláda, vedl k cíli. Proto, jelikož vláda nepodala přesvědčivá vysvětlení k "účinnosti" a "adekvátnosti" jí zmiňovaného prostředku nápravy, se Soud domnívá, že tento prostředek nebyl v daném případě normálně použitelný a postačující k dosažení nápravy tvrzených porušení. Soud rozhodl, že předběžná námitka vlády na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy nemůže být přijata, přičemž zdůrazňuje, že jeho rozhodnutí je omezeno na okolnosti projednávaného případu a nemůže být interpretováno jako všeobecné prohlášení znamenající, že připojení se k trestnému řízení jako poškozený nikdy není prostředkem, který musí být vyzkoušen v případě tvrzení o špatném zacházení po dobu zadržení.

B. K meritu stížnosti

Stěžovatel tvrdí, že byl vystaven různým druhům špatného zacházení (viz výpověď před generální inspekcí policie uvedená výše). Komise se domnívá, že lékařské zprávy, vystavené zcela nezávisle praktickými lékaři, dosvědčují intenzitu a opakování úderů vůči stěžovateli. Francouzská vláda uvádí, že inkriminované činy nebyly dosud pravomocně odsouzeny a že obvinění policisté musí požívat presumpce nevinu v souladu s ustanovením čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Soud připomíná svou ustálenou judikaturu, podle níž před 1. 11. 1998 (kdy vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě) systém Úmluvy svěřoval zjištění a ověření skutků na prvním místě Komisi (viz bývalé čl. 28 odst. 1 a čl. 31 Úmluvy). Soud tak svých vlastních pravomocí ve věci užíval jen za výjimečných okolností. Není nicméně vázán konstatováním ve zprávě Komise a může fakta posoudit sám, ve světle všech poznatků, které má k dispozici (viz zejména Cruz Varas a další proti Švédsku, 1991, McCann a další proti Spojenému království, 1995).

Soud je toho názoru, že když je osoba na počátku zadržení v dobrém zdravotním stavu, zatímco při propuštění je shledána zraněnou, přísluší státu, aby poskytl přijatelné vysvětlení pro původ zranění, bez čehož je čl. 3 Úmluvy zjevně aplikovatelný (viz Tomasi proti Francii, 1992, Ribitsch proti Rakousku, 1995). Soud rovněž připomíná, že trestní oznámení s připojením se k řízení v postavení poškozeného, podané panem Selmounim na policisty, spadá výlučně do kompetence francouzských soudů, zejména trestních. Ať je však výsledek vnitrostátního řízení jakýkoli, konstatování o vině či nevině policistů nemůže žalovaný stát zbavit zodpovědnosti ve vztahu k Úmluvě (viz Ribitsch): přísluší mu tedy, aby poskytl přijatelné vysvětlení pro původ zranění pana Selmouniho.

V projednávaném případě se Soud domnívá, že musí přijmout fakta zjištěná Komisí, neboť je přesvědčen, že Komise mohla oprávněně dospět k závěru, že tvrzení stěžovatele byla prokázána nade všechnu rozumnou pochybnost; takový důkaz může vyplynout ze souboru dostatečně závažných, přesných a souhlasných indicií (viz Irsko proti Spojenému království, 1978, Aydinová proti Turecku, 1997). Existence několika lékařských zpráv obsahujících přesné a souhlasné informace, stejně jako absence přijatelného vysvětlení pro původ zranění, opravňují k závěru Komise. Analýza Soudu se nicméně od

stanoviska Komise odlišuje ze dvou důvodů.

Zprvé, pokud jde o ta z tvrzení, obsažených v prohlášeních pana Selmouniho, která nevyplývají z lékařských expertíz, Soud má na rozdíl od Komise za to, že mu přísluší, aby se k této otázce vyslovil. V tomto ohledu poznamenává, že francouzská vláda nikdy příslušná tvrzení nezpochybnila. K tomu Soud navíc uvádí, že tyto skutečnosti byly pokládány za prokázané jak trestním soudem, s výjimkou tvrzení o znásilnění a ztrátě ostrosti zraku, tak odvolacím soudem, s výjimkou agrese sexuálního charakteru. Proto je Soud toho názoru, že v rámci stížnosti, která je předložena jeho posouzení, mohou být tyto skutečnosti pokládány za prokázané.

Soud se nicméně domnívá, že není prokázáno, že došlo ke znásilnění pana Selmouniho, jelikož k oznámení tohoto činu došlo příliš pozdě na to, aby mohla být lékařsky potvrzena nebo vyvrácena jeho reálnost. Lékařská expertiza rovněž neumožnila prokázat existenci příčinné souvislosti mezi ztrátou zraku a událostmi, k nimž došlo v době zadržení stěžovatele.

Stěžovatel uvádí, že mez závažnosti, která je nutná pro použití čl. 3 Úmluvy, byla v jeho případě dosažena. Pokud jde o motivaci policistů, domnívá se, že spočívala ve vynucení přiznání, jelikož byl udán a policisté byli přesvědčeni o jeho vině, ačkoli osobní ani domovní prohlídka provedené při jeho zadržení k ničemu nevedly; dodává, že mu bylo čtyřicet devět let a do té doby nikdy nebyl odsouzen ani vyslýchán a že odmítal přiznat účast na obchodování s drogami, které policisté vyšetřovali.

Vláda s poukazem na jednu z lékařských zpráv zpochybňuje závažnost zranění stěžovatele. V každém případě se domnívá, že za okolností projednávaného případu nemůže být špatné zacházení, jímž se provinili policisté, označeno jako "mučení" ve smyslu čl. 3 Úmluvy.

Soud připomíná, že čl. 3 Úmluvy zakotvuje jednu ze základních hodnot demokratických společností. I za nejtěžších okolností, jako je boj proti terorismu nebo organizovanému zločinu, Úmluva absolutně zakazuje mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo tresty. Čl. 3 nepodléhá omezením, v čemž kontrastuje s většinou normativních ustanovení Úmluvy a jejích Protokolů č. 1 a 4, a nepřipouští žádnou výjimku podle čl. 15 odst. 2 Úmluvy, a to ani v případě veřejného ohrožení státní existence (viz výše cit. Irsko proti Spojenému království a Chahal proti Spojenému království, 1996).

Pro rozhodnutí, zda má být určitý druh zacházení kvalifikován jako mučení, musí Soud přihlídnout k rozlišování, jaké činí čl. 3 mezi tímto pojmem a nelidským či ponižujícím zacházením. Jak již uvedl dříve, zdá se, že toto rozlišování bylo v Úmluvě zakotveno, aby bylo jako obzvláštní hanebnost označeno úmyslné nelidské zacházení vyvolávající velmi závažné a kruté utrpení (viz Irsko proti Spojenému království). Konvence OSN proti mučení a jiným krutým, nelidským nebo ponižujícím trestům a zacházením, která vstoupila v platnost 26. 6. 1987, rovněž obsahuje takové rozlišení.

Soud konstatuje, že soubor zranění zmíněných v různých lékařských zprávách, stejně jako prohlášení stěžovatele o špatném zacházení, jemuž byl vystaven po dobu zadržení, prokazuje existenci bolesti a fyzického utrpení a

nepochybně, nehledě na politováníhodnou absenci psychologické expertizy, duševního utrpení. Průběh událostí také ukazuje, že bolest a utrpení byly stěžovateli způsobovány úmyslně, zejména s cílem vynutit jeho přiznání k činům, z nichž byl podezírán. Konečně, z lékařských zpráv jasně vyplývá, že opakované násilnosti byly přímo vykonány policisty ve výkonu služby.

Odsuzované činy svou povahou jistě mohly vyvolat pocity strachu, úzkosti a méněcennosti, byly způsobilé ponížit, potupit a případně zničit fyzickou a morální odolnost stěžovatele. Soud proto shledává vážné důvody k tomu, aby toto zacházení bylo považováno za nelidské a ponižující (viz Irsko proti Spojenému království a Tomasi). V každém případě Soud připomíná, že vůči osobě zbavené svobody je použití fyzické síly, které není striktně nezbytné vzhledem k jejímu chování, zásahem do lidské důstojnosti a v zásadě představuje porušení práva zaručeného čl. 3 (viz výše cit. Ribitsch a Tekin proti Turecku, 1998).

Jinak řečeno, v projednávaném případě zbývá rozhodnout, zda "bolest a utrpení" způsobené panu Selmounimu mohou být kvalifikovány jako "ostré" (aigües / severe) ve smyslu čl. 1 výše uvedené Konvence ONS. Soud se domnívá, že tato "ostrost" je, podobně jako u "minima závažnosti" požadovaného pro použití čl. 3 Úmluvy, svou podstatou relativní; závisí na všech okolnostech případu, zejména na délce zacházení a jeho fyzických a duševních účincích a, v některých případech, na pohlaví, věku a zdravotním stavu oběti.

Soud již v minulosti posuzoval případy, v nichž dospěl k závěru, že inkriminovaná zacházení nemohou být považována za nic jiného než mučení (viz Aksoy a Aydinová). Avšak s ohledem na to, že Úmluva je "živý nástroj, který musí být interpretován ve světle současných životních podmínek" (viz zejména Tyrer proti Spojenému království, 1978, výše cit. Soering, a Loizidou proti Turecku, 1995), se Soud domnívá, že některé činy dříve kvalifikované jako "nelidské či ponižující zacházení", a ne jako "mučení", by v budoucnu mohly být kvalifikovány jinak. Soud je totiž toho názoru, že stoupající úroveň požadavků v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod implikuje, souběžně a nevyhnutelně, větší tvrdost při posuzování zásahů do základních hodnot demokratických společností.

Soud měl možnost se přesvědčit o počtu úderů zasazených panu Selmounimu. Ať je zdravotní stav určité osoby jakýkoli, lze předpokládat, že taková intenzita úderů vyvolává značné bolesti. Soud také poznamenává, že ne každý úder automaticky na těle přivodí viditelné známky. Avšak podle lékařské zprávy ze 7. 12. 1991 bylo téměř celé tělo pana Selmouniho pokryto stopami po násilí.

Soud rovněž připomíná, že stěžovatel byl tahán za vlasy, musel běhat dlouhou chodbou, podél níž mu policisté podráželi nohy, byl nucen klečat před mladou ženou, vyzván, aby vzal do úst pohlavní úd jednoho z policistů, který ho následně pomočil, a byl ohrožován hořákem a injekční stříkačkou. Kromě násilnosti popsaných činů musí Soud konstatovat jejich odporný a ponižující charakter pro každého, ať je jeho stav jakýkoli.

Soud konečně poznamenává, že tyto činy nebyly omezeny na jedinou periodu zadržení: je jasně prokázáno, že pan Selmouni byl vystaven

opakovanému a dlouhotrvajícímu násilí po dobu několika dnů výslechu. Za těchto podmínek je Soud přesvědčen, že akty fyzického a duševního násilí, spáchané na stěžovateli, ve svém souhrnu způsobily "ostré" bolesti a utrpení a jsou obzvláště závažné a kruté. Na takové jednání musí být pohlíženo jako na "mučení" ve smyslu čl. 3 Úmluvy.

K tvrzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy:

Relevantní část čl. 6 odst. 1 Úmluvy zní:

"Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)"

Stěžovatel tvrdí, že řízení, které inicioval proti policistům, neproběhlo v přiměřené lhůtě.

Soud se domnívá, že období, které musí být vzato v úvahu pro posouzení délky řízení z pohledu požadavku "přiměřené lhůty", začalo 1. 12. 1992, kdy stěžovatel na policisty podal stížnost důstojníkovi soudní policie při generální inspekci státní policie. Poznámává, že tato stížnost je předvídána francouzským právem a byla předána státnímu zastupitelství. S ohledem na povahu a extrémní závažnost tvrzených skutečností se Soud nepovažuje za povinný brát jako počáteční datum lhůty, jak požaduje vláda, 15. 3. 1993, kdy bylo zaregistrováno stěžovatelovo trestní oznámení s připojením se k řízení v postavení poškozeného.

Přiměřenost lhůty určitého řízení se posuzuje podle okolností případu a s přihlédnutím ke kritériím zakotveným v judikatuře Soudu, zejména složitosti věci, chování stěžovatele a příslušných státních orgánů (viz mj. výše cit. Vernillo a Acquaviva proti Francii, 1995).

Soud se domnívá, že ani složitost věci ani chování stěžovatele nemohou ospravedlnit délku řízení, které trvalo více než šest let a sedm měsíců a dosud definitivně neskončilo, neboť je ještě možné podání kasační stížnosti. Soud připomíná, jako již v souvislosti s čl. 3, že pokud osoba formuluje hájitelné tvrzení o porušení ustanovení čl. 3, pojem účinného prostředku nápravy implikuje pro státní orgány povinnost přistoupit k důkladným a účinným šetřením, způsobilým vést k identifikaci a potrestání zodpovědných osob. Nehledě na to, že vláda uznává přemrštěnost globální délky řízení vzhledem k závažnosti tvrzených skutečností, se Soud domnívá, že jeho závěry ohledně přijatelnosti stížnosti na porušení čl. 3, zejména konstatování určitého počtu prodlev, které lze přičíst soudním orgánům, opravňují ke konstatování, že tato stížnost je oprávněná. S přihlédnutím ke všem okolnostem je Soud toho názoru, že byla překročena "přiměřená lhůta", jejíž dodržení vyžaduje čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel na základě čl. 41 Úmluvy požádal o spravedlivé zadostiučinění ve výši 750 000 FRF za tělesnou újmu a 1 500 000 FRF za morální újmu. Dále požádal o náhradu nákladů řízení ve výši 203 814 FRF (90 450 FRF vnitrostátní

řízení, 113 364 FRF řízení před orgány Úmluvy).

Výrok rozsudku

Soud rozhodl jednomyslně, že:

1. předběžná námitka vlády, založená na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy se zamítá;

2. byl porušen čl. 3 Úmluvy;

3. byl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud jde o lhůtu řízení;

4. žalovaný stát musí stěžovateli do tří měsíců vyplatit 500 000 FRF za materiální a morální újmu a 113 364 FRF za náklady řízení; tyto částky budou navýšeny o prostý úrok ve výši 3,47% p. a. za období od vypršení uvedené lhůty do vyplacení.